6

Millî Mücadele Döneminde Lüleburgaz Kaymakamı Ahmed Esad Sezai Bey

Lüleburgaz District Governor Ahmed Esad Sezai Bey During the National Struggle

Bahadır Pakyürek

Millî Mücadele Döneminde Lüleburgaz Kaymakamı Ahmed Esad Sezai Bey

Bahadır Pakyürek*

Özet

1919 yılı Lüleburgaz'da yaşanan Yunan mezaliminin had safhaya ulaştığı bir yıl olmuştur. Bölgede asayiş tamamen bozulmuş, başta Müslümanlar ve Museviler olmak üzere Lüleburgaz'ın yerel sakinleri Yunan taşkınlıklarının hedefi olmuşlardır. Diğer taraftan Lüleburgazlılar bahsi geçen dönemde Yunanlıların işgal uygulamalarına karşı "acziyet" gösteren bir mülki amir ile de mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Bu mülki amir 15 Şubat - 8 Temmuz 1919 tarihleri arasında Lüleburgaz'da kaymakamlık görevini yürüten Ahmed Esad Sezai (Sünbüllük) Bey'dir. Onun görevde bulunduğu esnada asayiş olayları ciddi miktarda artmıştır. Kendisinin Yunan eylemlerine karşı tepkisiz olması ve mezalimden hali kalmayan halkın galeyanına karşı Yunan karargâhına sığınıp kumandandan korunma talebinde bulunması Lüleburgazlılar tarafından "aciz" ve "işbirlikçi" olarak itham edilmesine yol açmıştır. Nihayetinde Lüleburgazlıların göstermiş olduğu tepki sayesinde Ahmed Esad Sezai Bey ile Demirköy Kaymakamı Salih Bey arasında becayiş yapılmıştır. Ahmed Esad Sezai Bey, Demirköy Kaymakamlığı'nın ardından Ezine Kaymakamlığı'na atanmış, burada da Lüleburgaz'da olduğu gibi Yunanlılarla olan yakın ilişkilerine devam etmiştir.

Anahtar Kelimeler
Ahmed Esad Sezai Bey, Millî Mücadele, Yunanlılar, Lüleburgaz, Ezine

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, b.pakyurek39[at]gmail.com, ORCID: 0009-0007-0606-0169

Lüleburgaz District Governor Ahmed Esad Sezai Bey During the National Struggle

Abstract

The year 1919 was a year when the Greek atrocities in Luleburgaz reached their peak. Public order in the region was completely disrupted and the local residents of Luleburgaz, especially Muslims and Jews, were the target of Greek outrages. On the other hand, the people of Luleburgaz had to to struggle with a local authority who showed "helplessness" against the occupation practices of the Greeks in the mentioned period. This administrative head was Ahmed Esad Sezai (Sünbüllük) Bey, who served as district governor in Luleburgaz between February 15 and July 8, 1919. During his tenure, public order incidents increased significantly. His lack of reaction against the Greek actions and that he took refuge in the Greek headquarters and asked for protection from the commander in the face of the people's outcry against the atrocities caused him to be accused of being "incapable" and "collaborator" by the people of Luleburgaz. Finally, thanks to the reaction of the people of Luleburgaz, a reshuffle was made between Ahmed Esad Sezai Bey and Demirköy District Governor Salih Bey. Ahmed Esad Sezai Bey was appointed as the District Governor of Ezine after his appointment as the District Governor of Demirköy, where he continued his close relations with the Greeks as he had done in Luleburgaz.

Keywords

Mr. Ahmed Esad Sezai, National Struggle, Greeks, Luleburgaz, Ezine

1. Giriş

I. Dünya Savaşı'ndan mağlup ayrılan Osmanlı Devleti'nin 30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'ni imzalaması, topraklarının İtilaf devletleri tarafından işgal edilmesine yol açmıştır. Söz konusu devletlerden biri olan Yunanistan, 1919-1922 yılları arasında hem Batı Anadolu'da hem de Doğu Trakya'da işgal faaliyetleri yürütmüştür. Doğu Trakya'daki işgalin en önemli unsurunu bölgeden geçen demiryolu hattı oluşturmaktadır. İtilaf devletlerinin Mondros Mütarekesi gereğince demiryollarının denetimini üzerlerine alması Lüleburgaz ve havalisine İtilaf kuvvetlerinin gelişine yol açmıştır. İlk aşamada hattın denetimini ve güvenliğini sağlamayı Fransızlar üstlenmişler, çok geçmeden bu işi Yunanlılara devretmişlerdir.[1] Devir teslimin ardından Yunanlılar, 14 Ocak 1919'da Hadımköy'den Kuleliburgaz'a kadar bütün demiryolu istasyonlarını işgal etmişlerdir. [2] Bu hadise Lüleburgaz'daki Yunan işgalinin başlangıcını teşkil etmektedir.

Lüleburgaz'a gelen Yunanlıların ilk işleri tren istasyonunda ve kasaba merkezinde iki ayrı karargâh kurmak olmuştur. Söz konusu karargâhlar vasıtasıyla asker, cephane ve erzak sevkiyatları gerçekleştirmişlerdir. Öte yandan bölgedeki yerli Rumları silahlandırıp çete teşkiline de girişmişlerdir. Bahsi geçen dönemde hem Rum çeteleri hem de Yunan askerleri Lüleburgaz'ın Müslüman ve Musevi yerel sakinlerine karşı gasp, yaralama ve türlü bahanelerle tutuklama faaliyetleri yürütmüşlerdir.

Bu çalışmanın amacı Millî Mücadele döneminde Lüleburgaz Kaymakamlığı görevinde bulunan Ahmed Esad Sezai Bey'in Yunan işgaline karşı tutumunu incelemektir. Ahmed Esad Sezai Bey özelinde konu ile ilgili daha önce bir çalışma yapılmamıştır. Millî Mücadele dönemini kapsayan çalışmalarda kahramanlık gösteren şahsiyetlere ağırlık verilmiş, acziyet gösteren veya işgal güçleri ile iş birliği yapanları konu edinen çalışmalar sınırlı kalmıştır. Kanaatimizce bu durum çalışmamızı özgün kılmaktadır. Çalışma, Ahmed Esad Sezai Bey'in Lüleburgaz Kaymakamlığı vazifesinde bulunduğu dönemi kapsamaktadır. Ancak konu ile ilişkili olduğu için Ezine Kaymakamlığı yaptığı dönemdeki faaliyetleri de çalışmanın çerçevesi dışına çıkılmadan ele alınmıştır. Kaynak hususunda ise Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA) ile Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt ve Denetleme Başkanlığı Arşivi'ndeki (ATASE) ulaşılabilen belgelerden ve bu belgeleri destekleyecek araştırma eserlerden yararlanılmıştır.

---

1 Tevfik Bıyıklıoğlu, *Trakya'da Millî Mücadele*, 1. Cilt, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1992, s. 145; İbrahim Kamil, *Bulgaristan Diplomatik Belgelerine Göre Anadolu ve Trakya'da Millî Mücadele (1919-1922)*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020, s. 135; Zekai Güner, *Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918-13 Mayıs1920*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 1998, s. 49.

2 Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*, 1. Cilt, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1993, s. 94.

2. Ahmed Esad Sezai Bey'in Biyografisi

Ahmed Esad Sezai Bey, 1874 yılında Kastamonu'da dünyaya gelmiştir. Bir dönem Kütahya'da telgraf ve posta müdürlüğü görevinde bulunan Hilmi Bey'in oğludur.[3] Kastamonu Rüştiyesi'nden mezun olduktan sonra eğitiminin geri kalan kısmını İstanbul'da tamamlamış olan Ahmed Esad Sezai Bey, İstanbul İdadisi'nden ve Mülkiye Mektebi'nden mezun olmuştur. Memuriyet hayatına ise 1894'te Dâhiliye Nezareti Muhasebe Kalemi 3. Kâtipliği görevi ile başlamıştır.[4] Burada yaklaşık yedi yıl çalıştıktan sonra 1901 yılının Eylül ayında Darülaceze'ye muhasebe memuru olarak tayin edilmiştir. 1905'e kadar muhasebe memurluğu yapan Ahmed Esad Sezai Bey, bahsi geçen yılda Bursa Vilayeti maiyet memurluğuna nakledilmiştir.[5]

Bir süre kâtiplik ve muhasebe memurluğu ile uğraşan Ahmed Esad Sezai Bey, bunun dışında farklı tarihlerde farklı yerlerde kaymakamlık görevlerinde bulunmuştur. İlk kaymakamlık vazifesi 18 Eylül 1908 tarihinde Kosova Vilayeti'ne bağlı Radovişte'ye atanması ile başlamıştır.[6] 22 Nisan 1909'a kadar Radovişte Kaymakamlığını sürdüren Ahmed Esad Sezai Bey, bu tarihten itibaren Süleyman Efendi ile aralarında yapılan becayiş neticesinde o dönem Diyarbakır Vilayeti'ne bağlı olan Palu Kazası Kaymakamlığına tayin olmuştur.[7] Palu'nun dışında 1909-1912 yılları arasında Viranşehir, İspir ve Resulayn gibi yerlerde de kaymakamlık yapmıştır.[8] Resulayn Kaymakamı olduğu dönemde daha önce Palu'daki görevi esnasında yolsuzluk yaptığı iddiası ile 16 Ocak 1912'de görevinden azledilmiş ve yargılanmıştır.[9] Söz konusu yargılama neticesinde beraat etmiş, ancak uzun yıllar kendisine herhangi bir yerde kaymakamlık vazifesi verilmemiştir.[10]

3. Ahmed Esad Sezai Bey'in Lüleburgaz Kaymakamlığı

I. Dünya Savaşı'nın akabinde askere alınan Ahmed Esad Sezai Bey, savaşın sonuna kadar 4. sınıf askeri kâtip olarak Harbiye Nezareti Zat İşleri Kalemi'nde görev yapmıştır.[11] Nitekim savaşın sona ermesi ile imzalanan Mondros Mütarekesi'nin ardından terhis edilmiş ve Yunanlıların Lüleburgaz'a gelişinden yaklaşık bir ay sonra 15 Şubat 1919'da Lüleburgaz'a kaymakam olarak atanmıştır.[12]

---

3 "Ahmed Esad Sezai Sünbüllük", son güncelleme 1 Eylül, 2022, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sunbulluk-ahmed-esad-sezai.

4 "SÜNBÜLLÜK, Ahmed Esad Sezai", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, 8. Cilt, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1998, s. 77; "SÜNBÜLLÜK, Ahmed Esad Sezai", *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, 3. Cilt, Ankara: Elvan Yayınları, 2004, s. 1642.

5 Ali Çankaya Mücellidoğlu, *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, 3. Cilt, Ankara: Mars Matbaası, 1968-1969, s. 572.

6 BOA. BEO. 3409/255649; BOA. DH. MKT. 2614/102/1.

7 BOA. İ. DH. 1474/34.

8 BOA. BEO. 3805/285315; BOA. BEO. 3839/287860.

9 BOA. DH. MEM. 374/1/37; BOA. İ. DH. 1492/2; BOA. DH. MEM. 87/16.

10 BOA. ŞD. 3103/1/1.

11 Mücellidoğlu, *Yeni Mülkiye*, s. 572.

12 BOA. İ. DUİT. 47/63; BOA. BEO. 4558/341810.

Lüleburgaz'a geldikleri tarihten itibaren bölgede yaşayan Müslüman ve Musevi halka karşı gasp, yaralama, öldürme ve işkence gibi birçok mezalime girişen Yunanlılar, bölgedeki asayişi bozdukları bahanesiyle suçsuz yere pek çok kişiyi tutuklamışlardır. Tutuklamalar için en sık başvurdukları bahaneleri kendilerine karşı komita teşkil etmek ve asayişi bozmak olmuştur. Hâlbuki yürüttükleri işgal faaliyetleri ile asayişi kendileri bozmuşlardır. Hatta resmi bir Yunan idaresi olmamasına rağmen mevcut Osmanlı idaresini hiçe sayıp hem kendi otoritelerini oluşturmaya hem de tutuklama işlerini meşrulaştırmaya çalışmışlardır.[13]

Asayişsizliğin had safhaya ulaştığı böyle bir dönemde Yunanlıların işlerini kolaylaştıran birtakım faktörler söz konusu olmuştur. Osmanlı devlet adamlarından bazılarının Yunanlılara karşı hoş görünmek adına yaşananlara karşı kayıtsız kalmaları bu unsurların şüphesiz en önemlilerindendir. Bahsi geçen dönemde Lüleburgazlılar hem Yunanlıların hem de onların destekledikleri Rum çetelerinin yanı sıra bir mülki amir ile de mücadele etmek zorunda kalmışlardır.

Kasaba halkı tarafından 24 Mayıs 1919'da Dâhiliye Nezareti'ne bir dilekçe gönderilmiş ve bu dilekçede Ahmed Esad Sezai Bey hakkındaki şikâyetler şu sözlerle dile getirilmiştir: "Hükûmet-i mahalliyenin ve bilhassa kaymakamın bu hususta gösterdiği acz ü meskenet yüzünden maruz kaldığımız bu fecayie tahammül imkân haricindedir. Zamanın nezaketini, vazifesinin derece-i ehemmiyetini gayri müdrik olan bu aciz kaymakamın hemen tebdiliyle vaziyeti gün geçtikçe kesb-i nezaket eden böyle mühim bir kazaya ehil ve vazifeşinas bir reis-i hükûmetin tayini cihetine gidilmesini memleketin selameti ve ümmet-i İslamiye ve Museviyenin halâsı namına kemal-i ehemmiyetle arz-ı istirham eyleriz."[14]

Dilekçede görüldüğü üzere Ahmed Esad Sezai Bey'in görevi esnasında Yunan eylemlerine karşı tepkisiz kalması onun "acz ü meskenet" yani "zayıflık ve miskinlik" ile tavsif edilmesine yol açmıştır. Öte yandan Yunanlıların yalnızca demiryolu hattının muhafazası işinden sorumlu olduklarını unutarak günden güne mezalimi arttırdıkları, bu sebeple eşrafın can ve mallarının daima tehdit altında olduğu vurgulanmıştır.[15]

Lüleburgazlıların Ahmed Esad Sezai Bey'in görevden alınması isteği hemen gerçekleşmemiştir. Bu durum Yunan mezaliminden hali kalmayan halkın kaymakama karşı olan tutumunun daha da sertleşmesine yol açmıştır. Nihayetinde 22 Haziran'da kaymakama karşı bir galeyan ortaya çıkmıştır. Halkın Dâhiliye Nezareti'ne gönderdiği dilekçeden haberdar olan Ahmed Esad Sezai Bey bu galeyan karşısında Yunan karargâhına sığınmış ve Yunan kumandanından korunma talebinde bulunmuştur.[16]

---

13 İşgal süreci hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bahadır Pakyürek, *Yunan İşgal Sürecinde Lüleburgaz (1919-1922)*, Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2019.

14 BOA. DH. EUM. AYŞ. 15/42/8.

15 BOA. DH. EUM. AYŞ. 15/42/8; BOA. DH. EUM. AYŞ.15/42/3; BOA. DH. EUM. AYŞ. 15/42/7.

16 ATASE, İSH. K:85, G:127AA; ATASE, İSH. K:19 G:43; ATASE, İSH. K:191 G:186; ATASE, İSH. K:280 G:119.

Gerçekleşen hadisenin akabinde Edirne'ye çağırılan Ahmed Esad Sezai Bey'in hakkında bir işlem yapılmamıştır. Kendisi tekrar Lüleburgaz'a gönderilmiştir.[17] Meselenin daha da büyümemesi adına 1. Kolordu Kumandanı Cafer Tayyar (Eğilmez) Bey, Edirne'den Harbiye Nezareti'ne gönderdiği şifrede kaymakamın görevden alınıp yerine daha ehliyetli birinin tayin edilmesini istemiştir.[18] Bu istek 8 Temmuz 1919 tarihinde gerçekleşmiştir. Demirköy Kaymakamı Salih Bey ile Ahmed Esad Sezai Bey arasında becayiş icra edilmiş ve kendisi bu tarihten itibaren kaymakamlık vazifesini Demirköy'de yapmaya devam etmiştir.[19]

4. Ahmed Esad Sezai Bey'in Lüleburgaz Kaymakamlığı Esnasındaki Yunan Taşkınlıkları

Sözde demiryolunun güvenliğini sağlamak için Lüleburgaz'a gelen Yunanlıların, kasabaya geldikleri andan itibaren oluşturdukları Rum çeteleri ile birlikte Müslüman ve Musevi halka karşı birçok olumsuz faaliyete giriştiklerini daha önce ifade etmiştik. Bu faaliyetlerden birini gasp olayları oluşturmaktadır. Ahmed Esad Sezai Bey'in kaymakamlığı döneminde ilk gasp olayı 19 Nisan 1919'da yaşanmıştır. Yerli Rumlardan bir şahıs yanında 14 Yunan askeri ile birlikte, İzzet Bey'in Lüleburgaz İstasyonu civarında bulunan çiftliğine gitmiş ve oradaki çobanları tehdit ederek sekiz kuzuyu gasp etmişlerdir. Aynı gün Osmancık köyünden İsmail Bey, ticaret maksadıyla Lüleburgaz'a gelmiş ve Yunan askerleri tarafından yolu kesilerek darp edilmek suretiyle Yunan karargâhına götürülmüştür. Olayın yaşandığı esnada İsmail Bey'in yanında bulunan annesi, içi erzakla dolu arabayı köylerine götürmek üzere yola devam etmiştir. Lâkin bir süre sonra onun da karşısına Yunan askerleri çıkmış ve arabada bulunan pirinç, tuz ve gazyağı gibi eşyaları zorla alıp kaçmışlardır. Yine başka bir gasp vakası da 14 Haziran'da yaşanmıştır. Turgutbey köyünden Mustafa Ağa ismindeki bir şahıs, Lüleburgaz yakınlarında Yunan askeri tarafından üzeri aranmak bahanesiyle durdurulmuştur. Üzeri arandıktan sonra cüzdanında bulunan 250 liranın 100'ü gasp edilmiş, daha sonra serbest bırakılmıştır. Diğer bir gasp olayı ise 14 Temmuz'da gerçekleşmiştir. Bir Rum çetesi Lüleburgaz'a bağlı Büyükkarıştıran köyünü basmış ve Mustafa adındaki şahsın 800 lirasını alarak kaçmışlardır.[20]

Bu dönemde Yunan askerlerinin ve Rum çetelerinin karışmış oldukları gasp vakalarının dışında darp ve yaralama hadiseleri de yaşanmıştır. 28 Nisan 1919 tarihinde Yusuf adlı bir çocuk, tren hattı üzerinde oyun oynarken Jandarma Karakol Kumandanı Hüseyin Onbaşı tarafından uyarılmış ve hat üzerinden uzaklaşması istenmiştir. Ardından Yusuf, Yunan askerine giderek durumu şikâyet etmiş ve bu şikâyet üzerine Yunan askeri, elindeki sopa kırılana kadar Hüseyin Onbaşı'yı darp etmiştir. Diğer bir darp hadisesi 30

---

17 ATASE, İSH. K:19 G:43AA.

18 ATASE, İSH. K:280 G:119; ATASE, İSH. K:191 G:254.

19 BOA. İ. DUİT. 48/14.

20 ATASE, İSH. K:280 G:86; ATASE, İSH. K:280 G:98; ATASE, İSH. K:85 G:120; ATASE, İSH. K:93 G:40; Pakyürek, "Yunan İşgal", s. 34.

Nisan günü Turgutbey'de köy korucusuna karşı gerçekleştirilmiştir. Korucu Ali asker kaçaklarından Aziz isminde birisini kasaba merkezine götürürken Yunan askerleri sarhoş halde karşısına çıkmışlardır. O esnada üzeri aranan Ali, kendisinin korucu olduğunu belirtmiş ve görev icabı kasabaya gittiğini söylemiş ise de itibar edilmeyerek üzerindeki silahı alınmak suretiyle Lüleburgaz'daki Rum kilisesine götürüldükten sonra orada darp edilerek yaralanmıştır. Yine bu dönemde tren istasyonu mevkiinde başka bir olay daha gerçekleşmiştir. Mehmet adlı bir jandarma 7 Haziran'da istasyonda bulunan karakola yakın mesafedeki dükkândan tütün almaya gitmiştir. Karşısına çıkan Yunan askeri elinde bir kadeh rakı ile yaklaşarak içmesini istemiş, Mehmet ise oruçlu olduğunu söyleyerek reddetmiştir. Mehmet'in sözleri üzerine belinden bir kasatura çıkartan Yunan askeri, "Ya bu rakıyı içersin ya da canını alırım." sözlerinin ardından Mehmet'i darp etmeye başlamıştır. Nihayetinde Yanni adındaki bir esnafın araya girmesiyle olay kapanmıştır.[21]

Ahmed Esad Sezai Bey'in kaymakamlığında darp ve yaralama hadiseleri sadece Müslümanlarla sınırlı kalmamıştır. Kasabada yaşayan Museviler de Yunan taşkınlıklarından nasiplerini almışlardır. Yunanlılar, Musevilere karşı ilk taşkınlıklarını Lüleburgaz Musevi cemaatinin dini reisi olan Behar Efendi'ye karşı gerçekleştirmişlerdir. 1919'un Nisan ayında kendisini karargâhlarına çağırtmışlar ve "Buraları Yunanistan oldu. Siz ne vaziyette kalacaksınız?" sorusu ile Behar Efendi'nin işgale karşı tutumunu öğrenmek istemişlerdir.[22] Üst makamından emir gelmediği için bu soruyu cevaplamayan Behar Efendi'nin evi 30 Nisan gecesi Yunanlılar tarafından basılmıştır. Baskın anında Behar Efendi'yi evde bulamamışlar, karısını ve misafirini yaralayıp kaçmışlardır.[23] Silah seslerinin işitilmesi üzerine Kaymakam Ahmed Esad Sezai Bey, yanına jandarma kuvveti alarak olay yerine gelmiş, orada kendilerine Yunan askerleri tarafından uzaktan ateş açılmıştır. Bunun üzerine Yunan kumandanı ile görüşen kaymakam, kendilerine ateş açan askerlerin cezalandırılmasını istemek yerine Yunan ve Osmanlı askerlerinin birlikte devriyeye çıkmaları hususunda kumandan ile anlaşmıştır.[24]

Lüleburgaz'daki Musevi cemaatinin kendi yanlarında yer almaları için epey çaba sarf eden Yunanlılar, hâkimiyetlerini kabul ettirdikleri takdirde barış konferansı için Paris'te bulunan Venizelos'a bu durumu bildirmek istemişlerdir. Buradaki amaç, Venizelos'un konferansta Yunan işgallerini Rumların haricinde Museviler gibi farklı unsurların da kabul ettiğini bildirip işgalleri meşrulaştırmasıdır. Dolayısıyla Behar Efendi'ye karşı önce baskı kurmuşlar, istekleri kabul edilmediği için de şiddete başvurmuşlardır.[25] Lüleburgazlı Musevileri, Osmanlı Devleti'ne bağlılıklarından dolayı

---

21 ATASE, İSH. K:280 G:95; ATASE, İSH. K:280 G:108; BOA. DH. EUM. AYŞ. 73/97; Pakyürek, "Yunan İşgal", s. 36.

22 BOA. DH. EUM. AYŞ. 4/62/40; Türkan Doğruöz, *Millî Mücadele Yıllarında Kırklareli*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020, s. 91.

23 BOA. DH. EUM. AYŞ. 4/62/55; Pakyürek, "Yunan İşgal", s. 50-51.

24 BOA. DH. EUM. AYŞ. 4/62/59; Pakyürek, "Yunan İşgal", s. 37.

25 Pakyürek, *Yunan İşgal*, s. 51.

cezalandırmışlardır.[26] Öte yandan Behar Efendi, İshak, Avram ve David adlı kişiler Müslümanlarla komita oluşturdukları bahanesiyle tutuklanmışlar ve türlü işkencelere maruz bırakılmışlardır.[27]

Müslüman halktan da birçok kişi tutuklanmış ve işkence görmüştür. 15 Mart 1919'da Arif ile Hamdi isminde iki şahıs çarşıdan evlerine doğru giderlerken cadde üzerinde yanlarından geçmekte olan iki Yunan askerine rastlamışlar, askerlerden biri Hamdi'nin koluna dokunmuş ve o da askerlere "Köpekler!" diye hakaret etmiştir. Bunu duyan asker, "Kime köpekler diyorsunuz?" diyerek karşılık vermiş, ancak Arif ile Hamdi cevap vermeden yollarına devam etmişlerdir. Daha sonra Arif adlı şahıs, silahıyla havaya bir el ateş etmiş ve askerler de kendilerine ateş edildiğini zannederek Arif ile Hamdi'yi tutuklamaya kalkışmışlardır. Osmanlı kuvvetleri Yunanlılardan önce davranmış ve Arif ile Hamdi tutuklanarak hükûmet konağına götürülmüştür.

Bir müddet sonra Yunan Üsteğmeni Hristo, 25 kadar asker ile birlikte hükûmet konağını basmış ve Arif ile Hamdi'nin kendi askerlerine ateş ettiğini ifade ederek iade edilmesini istemiştir. Bunun üzerine Osmanlı makamları Arif ile Hamdi'nin yaptığı hareketin Yunanlıları ilgilendirmediğini belirterek Üsteğmen Hristo'nun isteğini reddetmişlerdir. Yunan Üsteğmeni de sabah dokuza kadar tutukluların kendilerine verilmesini istemiş, aksi takdirde sonucunun kötü olacağını söyleyerek tehditler savurmuştur.

Ertesi gün tekrar hükûmet konağına gelen Yunanlılar, tehditlerini tekrarlamışlardır. Fakat iade talepleri yine reddedilmiştir. Kaymakamlıktan emir gelmediği sürece Arif ile Hamdi'nin verilmeyeceği bildirilmiştir. Nitekim daha sonra tutuklanan şahısların İstanbul'a sevki kararlaştırılmıştır. Kaymakam Ahmed Esad Sezai Bey, Arif ile Hamdi'nin İstanbul'a sevk edilmesine karşı bir teşebbüste bulunmamıştır. Neticede her ikisi de İstanbul'da İtilaf devletleri tarafından yargılanarak hapis cezasına çarptırılmışlardır. Ardından hapis cezalarını çekmeleri için İngilizlerin gözetiminde Selanik'e gönderilmişlerdir.[28]

19 Mayıs günü bir başka tutuklama olayı daha gerçekleşmiştir. Süleyman adında bir şahıs tarladan geldikten sonra evinde dinlenirken silah sesleri duymuştur. Bunun üzerine bahçeye çıkmış ve dört kişinin kendisine doğru gelmekte olduğunu görmüştür. Ardından evine girip kapısını kapatmıştır. Bu dört kişinin kapıya şiddetle vurmalarından dolayı korkmuş ve pencereden havaya birkaç el ateş etmiştir. O esnada sokakta bulunan Yunan askerleri eve zorla girerek Süleyman'ı tutuklamışlardır. Süleyman'ın tutuklandığı günün gecesi İbrahim Ethem Efendi'nin de evi basılmış ve o da tutuklanma hadisesinden nasibini almıştır. Dahası, Doğramacı Ahmed Efendi ile Süleyman'ın babası da tutuklanarak Yunan karargâhına götürülmüşlerdir.[29]

---

[26] Nagihan Ebru Cambaz, *İtilaf Devletleri'nin Doğu Trakya'da İşgal Uygulamaları (1918-1920)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018, s. 70.

[27] BOA. DH. EUM. AYŞ. 4/62/33; ATASE, İSH. K:283 G:181; Pakyürek, *Yunan İşgal*, s. 52.

[28] BOA. DH. EUM. AYŞ. 1/29/1; BOA. DH. EUM. AYŞ. 3/2/1; Pakyürek, *Yunan İşgal*, s. 39-40.

[29] ATASE, İSH. K:283 G:198; Pakyürek, *Yunan İşgal*, s. 41.

Yunanlıların taşkınlıkları ve Lüleburgaz Kaymakamı Ahmed Esad Sezai Bey'in "acizliği" sonucunda söz konusu dönemde pek çok kişinin gasp, yaralama ve tutuklama gibi türlü mezalime maruz kaldığı görülmektedir. Bu dönemde İbrahim Ethem Efendi, Ali Ağa ve oğlu Süleyman, Recep, Çolak Hasan, Marangoz Ahmed ve Musevilerden Nihad, Yako, İshak, Bakkal Avram ve Bakkal David Beyler sözde komita teşkil ederek asayişi ihlal edecekleri bahanesiyle tutuklanmışlardır.[30]

Diğer taraftan bu dönemde Yunan mezaliminden hali kalmayan birçok kişi Lüleburgaz'dan göç etmiştir. Müslümanlardan Ali ve Şevki Efendiler, Kemal, Şükrü, Vasıf, Sadullah ve Celal Beyler ile Musevilerden Behar ve Morodi Efendiler mal ve mülklerini bırakarak İstanbul'a göç etmek zorunda kalmışlardır.[31] Yunanlılar, göç eden Müslüman ve Musevilerin yerine Hristiyan Rumların bölgeye yerleştirilmesini sağlamışlardır. Böylelikle Rum nüfusu artırıp bölgedeki demografik yapıya etki ederek işgallerini meşrulaştırmak istemişlerdir. Nitekim Yunanlılara hoş görünme çabası içerisinde olan Ahmed Esad Sezai Bey, Müslüman ve Musevi halkın göçüne mâni olmadığı gibi, kaymakamlığı döneminde Lüleburgaz'ın Turgutbey köyünde Osmanlı Devleti'nin daha önceden Müslüman göçmenlere tahsis etmiş olduğu evleri Yunanistan'dan gelen Rum göçmenlere dağıtmıştır.[32] Kanaatimizce bu durum kaymakamın hoş görünme çabasını kanıtlar niteliktedir.

5. Ahmed Esad Sezai Bey'in Ezine Kaymakamlığı ve Görevden Azledilmesi

Lüleburgaz'dan sonra bir süre Demirköy'de görev yapan Ahmed Esad Sezai Bey, 25 Temmuz 1920'de Ezine Kaymakamlığı'na atanmıştır.[33] Onun kaymakamlığı esnasında Yunanlılar tarafından işgal edilen Ezine'de, tıpkı Lüleburgaz'da olduğu gibi işgal güçleri ile arasını iyi tutmuştur. İşgalden kısa bir süre sonra Yunan kumandanının ısrarı ve kendisinin de onayı ve emri üzerine jandarmaların ve polislerin silahlarını toplatmıştır.[34] Ayrıca Ezine'deki Yunan mezalimini Kale-i Sultaniye (Çanakkale) Mutasarrıflığı'ndan gizleme çabası içerisinde olmuş, zaman zaman Yunan kumandanları ile birlikte Ayvacık ve Bayramiç gibi yerlere teftişe gitmiştir.[35]

Anzavur çetesine yakınlığı ile bilinen Şeyh Mustafa Asım ile temas halinde bulunmuş, hatta Anzavur çetesi Ahmed Esad Sezai Bey'in evinde toplantı düzenlemiştir.[36] Nitekim onun bu davranışları 23 Şubat 1921 tarihinde kaymakamlıktan azledilmesi ile sonuçlanmıştır.[37] Ahmed Esad Sezai Bey'in azledilmesi Ezine halkını oldukça memnun

---

30 BOA. DH. EUM. AYŞ. 15/42/8.

31 BOA. DH. EUM. AYŞ. 15/42/8.

32 Ömer Türkoğlu, "Kurtuluş Savaşına Katılmayan Memurlar Hakkındaki Kanun ve Uygulamaları", *Kebikeç*, 5 (1997), s. 232.

33 BOA. İ. DUİT. 49/4.

34 BOA. DH. EUM. AYŞ. 49/16; Muhammet Erat, "Millî Mücadele'de Ezine ve Çevresi", *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 3/3 (2005), s. 164.

35 BOA. DH. MEM. 577/2/123; BOA. DH. MEM. 577/2/117.

36 BOA. DH. MEM. 577/2/117; Türkoğlu, "Kurtuluş Savaşına", s. 232.

37 BOA. BEO. 4675/350588.

etmiştir. Konu ile ilgili olarak Ezine Müftüsü tarafından kaleme alınan yazıda Müslümanların teşekkürlerinden bahsedilmektedir.[38]

Ahmed Esad Sezai Bey, Ezine'deki görevinden ayrıldıktan sonra bir süre daha memuriyete devam etmiştir. 1921'den itibaren Gazi Osman Paşa Rüştiyesi'nde matematik öğretmenliği, 1924 yılının Nisan ayından sonra ise Fatih 28. İlkokul Müdür Vekilliği yapmıştır. 1925 yılında emekliye ayrılmış, 14 Haziran 1926'da yürürlüğe giren *Mücâhede-i Millîye'ye İştirâk Etmeyen Memurin Hakkında Kanun* ile Millî Mücadele'ye aykırı hareket ettiği anlaşıldığından bir daha devlet görevinde bulunmaması kararlaştırılmıştır.[39]

6. Sonuç

Millî Mücadele, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin şüphesiz en önemli hadiselerinden birisidir. Anadolu ve Doğu Trakya halkı çocuk, genç, yaşlı demeden işgal altında kalan memleketlerini savunmak adına büyük bir mücadele örneği sergilemiştir. Bu mücadele Lüleburgaz'da oldukça çetin şartlar altında yürütülmüştür. Yunanlıların ve onların destekledikleri Rum çetelerinin taşkınlıkları pek çok kişiyi maddi ve manevi hasara uğratmıştır.

Lüleburgazlılara verilen maddi ve manevi hasar sadece Yunanlılar ve Rumlarla sınırlı kalmamıştır. Kasabanın mülki amiri olan Ahmed Esad Sezai Bey'in işgalcilerin taşkınlıklarına tepki gösterememesi, Lüleburgazlıları olumsuz etkileyen en önemli sebeplerin başında gelmiştir. Ahmed Esad Sezai Bey, hem Lüleburgaz'daki hem de Ezine'deki kaymakamlık görevleri boyunca Yunan kuvvetleri ile iyi ilişkiler kurmuştur. Ezine'de gerçekleştirdiği tutuklamalarla Kuvâ-yı Millîye'nin bölgede teşkilatlanmasını engellemeye çalışmıştır. Nihayetinde Anadolu'da yürütülen Millî Mücadele hareketinin işgal güçleri karşısında elde ettiği kazanımlar hem Yunanlıların hem de Ahmed Esad Sezai Bey gibi işbirlikçi memurların çabalarını boşa çıkartmıştır.

---

38 BOA. DH. MEM. 577/2/106.

39 Mücellidoğlu, *Yeni Mülkiye*, s. 572; Türkoğlu, "Kurtuluş Savaşına", s. 232…

Kaynaklar / References

Arşiv Kaynakları

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt ve Denetleme Başkanlığı Arşivi (ATASE).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA).

Araştırma Eserler

Bıyıklıoğlu, Tevfik. *Trakya'da Millî Mücadele*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1992.

Doğruöz, Türkan. *Millî Mücadele Yıllarında Kırklareli*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020.

Erat, Muhammet. "Millî Mücadele'de Ezine ve Çevresi". *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*. 3/3 (2005): s.156-170.

Güner, Zekai. *Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1 Aralık 1918-13 Mayıs1920*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 1998.

Kamil, İbrahim. *Bulgaristan Diplomatik Belgelerine Göre Anadolu ve Trakya'da Millî Mücadele (1919-1922)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020.

Mücellidoğlu, Ali Çankaya. *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*. Ankara: Mars Matbaası, 1968-1969.

Sarıhan, Zeki. *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1993.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. 8. Cilt. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1998.

Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi. 3. Cilt. Ankara: Elvan Yayınları, 2004.

Türkoğlu, Ömer. "Kurtuluş Savaşına Katılmayan Memurlar Hakkındaki Kanun ve Uygulamaları". *Kebikeç*. 5 (1997): s. 227-237.

Tezler

Cambaz, Nagihan Ebru. *İtilaf Devletleri'nin Doğu Trakya'da İşgal Uygulamaları (1918-1920)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018.

Pakyürek, Bahadır. *Yunan İşgal Sürecinde Lüleburgaz (1919-1922)*. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2019.

İnternet Kaynakları

"Ahmed Esad Sezai Sünbüllük". Son güncelleme 1 Eylül, 2022. http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sunbulluk-ahmed-esad-sezai

Yazar Hakkında / About Author

Doktora Öğrencisi Bahadır PAKYÜREK | İstanbul Üniversitesi |
b.pakyurek39[at]gmail.com | ORCID: 0009-0007-0606-0169
Bahadır Pakyürek, 1993 yılında Lüleburgaz'da (Kırklareli) doğdu. İlk ve orta öğrenimini Lüleburgaz'da tamamladı. 2016'da Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana Bilim Dalı, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2019 yılında "Yunan İşgal Sürecinde Lüleburgaz (1919-1922)" adlı yüksek lisans tezi ile mezun oldu. 2021 yılında başladığı İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'ndeki doktora çalışmalarını halen sürdürmektedir.

PhD Student Bahadır PAKYÜREK | İstanbul University |
b.pakyurek39[at]gmail.com | ORCID: 0009-0007-0606-0169
Bahadır Pakyürek was born in Luleburgaz (Kırklareli) in 1993. He completed his primary and secondary education in Luleburgaz. He graduated from Bolu Abant Izzet Baysal University, Faculty of Arts and Sciences, History Department in 2016. In the same year, he started his postgraduate education in Bolu Abant Izzet Baysal University, Institute of Social Sciences, Department of History, History of the Republic of Turkey. He graduated in 2019 with his master's thesis titled "Luleburgaz in the process of Greek occupation (1919-1922)". In 2021, he started his doctorate education at Istanbul University, Ataturk's Principles and Revolution History Institute. He still continues this education.